

Sadiq HİDAYƏT

BURULĞAN

Humayun öz-özünə dodaqaltı deyirdi:

“Doğrudanmı belədir? ... Bu mümkündürmü? O qədər cavan, orada – Şah Əbdüləzimdə minlərlə başqa ölülər arasında soyuq və yaş torpaqda yuxuya gedib... Kəfən bədəninə yapışmış! Artıq baharın nə əvvəlini görür, nə də axırını, nə də ki, bugünkü günə bənzər boğucu qəmgin günləri...”

Onun gözlərinin işığı, səsinin ahəngi bütünlükdə solub, susub! O, nə qədər şirin söhbətlər edərmiş...”

Hava buludlu idi. Açıq rəngli buxar pəncərə şüşələrini tutmuş, onun arxasından isə qonşu evin dəmir vərəqələrlə örtülmüş damı görünürdü. Onun üstünə bir qat qar oturmuşdu. Qar lopaları ahəstə-ahəstə havada dövrə vurur və damın kənarına düşürdülər. Damın üstündəki bacadan qara rəngli tüstü bayıra vurur, göydə burulur və yavaş-yavaş görünməz olurdu.

Humayun öz cavan arvadı və kiçik qızı Humay ilə birlikdə hər gün əyləşdikləri ümumi otaqda sobanın qarşısında oturmuşdular. Adətən, cümə günlərində bu otaqda gülüş və şadlıq hökm sürdüyünə baxmayaraq, bu gün onların hamısı qəmli və pərişan idi. Hətta həmişə məclisin şirinliyinə səbəb olan kiçik qızları belə, bu gün üz-gözü sındırılmış təbəşir gəlinciğini yanına qoymuş, mat və qəmli halda bayıra baxırdı. Sanki o da nəyinsə çatmadığını başa düşmüşdü. Bu çatışmazlıq da həmişəkindən fərqli olaraq gəlməyən onun əziz əmisi Bəhram idi. O, həm də ata-anasının pərişanlığının ona görə olduğunu hiss edirdi: qara paltar, yuxusuzluq çəkmiş, qı-zarmış gözlər, siqaretin havada fırlanan tüstüsü, bütün bunlar onun fikrini təsdiq edirdi.

Humayun gözlərini sobanın atəşinə diksə də, fikri başqa yerdə idi. Qeyri-iradi məktəb illərindəki qış günləri yadına düşürdü. Bugünkü kimi yerin üstündə bir qarış qar olan vaxt, elə ki tənəffüs zəngi vurular, onunla Bəhram başqalarına fürsət verməzdilər. Bu vaxt onların oyunu həmişə bu cür olurdu: bir topa qarı yerin üstü ilə fırlada-fırlada böyüdər, sonra uşaqlar iki yerə bölünərək onu sən-gərə çevirərdilər və qartopu oyunu başlanırdı. Soyuğu hiss etmə-dən şaxtanın şiddətindən qızarmış əlləri ilə bir-birinə qar topası atardılar. Belə günlərin birində o, bir çəngə qar götürüb sıxdı və Bəhrama tərəf atdı: onun alnını yaraladı. O gün məktəbin müdir müavini onun ovcuna çubuqla bir xeyli vurdu. Bəlkə də, elə Bəhramla onun dostluğu buradan başladı və bu günlərə qədər onun alnında əmələ gəlmiş yaranın yerini gördüyü vaxtlarda çubuqlar yadına düşürdü. Bu on səkkiz ildə onların fikri və ruhu bir-birinə o qədər yaxınlaşmışdı ki, öz gizli fikir və hisslərini bir-birinə deməkdən başqa, bunlardan bir çoxunu deməmiş də başa düşürdülər.

Sırağagün səhər idarədə Humayuna zəng edib Bəhram Mirzənin özünü öldürdüyünü dedilər. Humayun o dəqiqə fayton götürüb onun yanına gəldi. Üzünə çəkilməmiş ağ parçaya arxadan qan sızmışdı, onu astaca kənara çəkdi. Onun qanlı kirpikləri, balışın üstünə dağılmış beyni, xalçanın üstündəki qan ləkələri, yaxın adamlarının naləsi, halsızlığı ona ildırım kimi təsir etdi. Sonra isə qürub vaxtı onu torpağa tapşırana qədər, addımbaaddım tabutunu izlədi. Adam gön-dərib bir dəstə gül gətirdi, onun qəbrinin üstünə qoydu. Son dəfə vidalaşib evə qayıtdı. Ancaq o gündən bu vaxta qədər, bir dəqiqə də sakitləşmədi. Gözlərinə yuxu gəlmirdi, gichahında ağ tüklər əmələ gəlmişdi. Qarşısında olan bir qutu siqaretdən dalbadal çəkirdi.

Birinci dəfə idi ki, Humayun ölüm barədə belə dərindən fikirləşirdi. Heç bir əqidə və fərziyyə onu qane edə bilmirdi. Tamam çaşıb qalmışdı, bilmirdi ki, nə etsin. Bəzən dəlilik dərəcəsinə çatırdı. Nə qədər çalışırdısa da, unuda bilmirdi. Onların dostluğu məktəbdə başlamış, həyatları demək olar ki, bir-birinə qovuşmuşdu. Sevincləri də bir idi, qəmləri də. Hər dəfə dönüb dostu Bəhramın şəklinə baxanda keçmiş günlərin bütün xatirələri gözü önündə canlanırdı. Sarı bıqları, bir-birindən aralı qərar tutmuş gözləri, kiçik ağzı, nazik çənəsi, ucadan gülməyi, boğazını arıtlaması – hamısı gözünün qarşısında idi. İnana bilmirdi ki, o, ölüb, özü də qəflətən!...

Bəhram onun üçün nələr etməmişdi! Ezamiyyətdə olduğu üç il ərzində onun ailəsinə baxan Bəhram olmuşdu. Arvadı Bədrinin dili ilə desək: “bir damcı belə əziyyət çəkməyə qoymamışdı”.

İndi Humayun həyatın ağırlığını hiss edir, keçmiş günlər üçün he-yifsilənirdi. Həmin bu otağa toplaşar, nərd atardılar. Beləcə saatlar keçər, ancaq onlar bunu hiss etməzdilər. Ancaq hər şeydən çox onu incidən şey bu idi ki, bu qədər yaxın olduqlarına baxmayaraq və heç bir şeyi bir-birindən gizlətmədikləri halda, necə oldu ki, Bəhram intihar barədə ona heç nə demədi? Səbəb nə idi? Dəli olmuşdu, ya burada bir ailə sirri var idi?

Elə hey bunu özündən soruşurdu. Nəhayət, elə bil ki, nə isə bir fikir yadına düşdü. Üzünü arvadına tutub soruşdu:

– Sən nə fikirdəsən, görəsən Bəhram niyə belə bir işi tutdu?

Parçaya gül vurmaqla məşğul olan Bədri başını qaldırdı, elə bil ki, bu sualı gözləmirdi.

– Mən nə bilim? Məgər sənə deməmişdi?

– Yox... elə, soruşdum... mən də ona görə təəccüb edirəm...

Səfərdən qayıdanda hiss etdim ki, dəyişib. Ancaq mənə bir söz demədi. Fikirləşdim ki, onun bu kədərli halı idarə işlərindəndir... Çünki idarə işləri onu haldan salmışdı. O, bunu mənə dəfələrlə demişdi... Məndən heç nəyi gizlətmirdi.

– Allah rəhmət eləsin! Nə qədər həyatsevər idi.

– Yox, yox, o, zahirən belə idi. Bəzən çox dəyişirdi. Çox... tək olan vaxtlarda... Bir gün otağına daxil olanda onu tanımadım. Başını əlləri arasına alıb fikirləşirdi. Məni gördükdə diksindi. Bəlkə də, məni yayındırmaq üçün güldü və həmişəki zarafatlardan etdi. Yaman artist idi!...

– Yəqin nəsə var idi, qorxurdu ki, sənə desə kədərlənərsən.

Başını mənalı-mənalı tərpətdi, elə bil ki, bu intiharın bir əhəmiyyəti yox idi. Sakitlik onları fikirləşməyə vadar etdi. Humayun hiss etdi ki, arvadının sözlərində saxtalıq var və bunlar hamısı tələbatdan doğur. Səkkiz il əvvəl onu sevən, eşq haqqında o cür lətif sözlər deyən bu qadın... indi elə bil ki, gözləri önündəki pərdə çəkildi, arvadının bu təskinliyi Bəhramın qoyub getdiklərinə qarşı onda nifrət oyatdı. Arvadına nifrət etdi. Ağıllı-kamallı olmuş, həyatın, dünya malının fikrini çəkir, istəmirdi ki, qəm-qüسسə ona yaxın olsun. Gətirdiyi dəlil də, Bəhramın arvad-uşağının olmaması idi! Necə alçaq fikir, əgər o özünü bu ümumi ləzzətdən məhrum

edib sə, demək ölümünə əfsus etmək olmaz. Onun uşağının qiyməti dostundan çoxdurmu! Heç bir vaxt! Bəhram əfsusa layiq deyildimi? Dünyada onun kimi bir adam tapa biləcəkmizmi?...

O, ölməli, ancaq bu doxsan yaşlı kaftar Seyid xanım isə yaşamalıdır. Bu gün qarın içi ilə, soyuqda, əsa vura-vura Paçınardan gəlmiş, Bəhramın evini axtarırdı ki, ölünün halvasından yesin.

Bu, Allahın buyruğudur, arvadının fikrincə belə də olmalıdır. Ancaq, onun öz arvadı Bədri də bir gün həmin Seyid xanımın gününə düşəcək. Elə indidən, bəzəksiz, sir-sifəti dəyişib, gözləri, səsi başqalaşib. Səhər idarəyə gedən vaxt o, hələ yuxuda olur. Gözlərinin altı qırışaraq tərəvətini itirib. Yəqin arvadı da onun haqqında belə fikirləşir, kim bilir? Onun özü dəyişməyibmi? Elə əvvəlki Humayundurmu? Arvadını aldatmayıbmı? Görəsən bu fikirlər onun başında niyə dolanır? Bu, yuxusuzluğun təsiridir, ya?...

Bu vaxt qapı açıldı və çadrasının ucunu dişləri ilə tutmuş qulluqçu möhürlənmiş böyük bir kağız gətirib Humayuna verərək çıxıb getdi.

Humayun zərfin üstündə Bəhramın kiçik və qırıq-qırıq xəttini tanıyaraq, tələsik onu açdı. İçindən bir kağız çıxarıb oxumağa başladı:

“İndi gecədən saat yarım keçmiş bir vaxtda, 13 mehr 311-də mən Bəhram Mirzə Ərjənpur tam razılıq və rəğbət hissi ilə bütün varidatımı Humay xanım Mahafəridə bağışladım – Bəhram Ərjənpur”.

Humayun təəccüblə onu yenidən oxudu və heyran içərisində kağız əlindən düşdü.

Gözaltı ona baxan Bədri soruşdu:

- Kağız kimdəndir?
- Bəhramdan.
- Nə yazıb?
- Bilirsən, bütün varidatını Humaya bağışlayıb...
- Necə gözəl insan idi!

Lütfkarlığa qarışmış təəccüb Humayunun arvadına olan nifrətini daha da artırdı. Ancaq onun baxışları iradəsiz olaraq, Bəhramın şəkli üzərində dayandı, sonra çevrilib Humaya baxdı. Birdən nə isə gözlərinə dəydi və ixtiyarsız olaraq titrədi. Elə bil ki, gözləri önündən başqa bir pərdə də düşdü, qızı Humay eynilə Bəhrama oxşayırdı. Nə ona çəkmişdi, nə də ki, anasına. Onların heç birinin gözü göy deyildi. Kiçik ağiz, uzunsov çənə, üzünün bütün cizgiləri eynilə Bəhramda

olduğu kimi idi. İndi Humayun Bəhramın Humayı niyə bu qədər çox sevdiyini başa düşdü. İndi də ölümündən sonra bütün varidatını ona bağışlayıb! Onun çox-çox sevdiyi bu uşaq Bəhramla arvadının gizli əlaqəsinin nəticəsi idimi? Ürəkdən bağlı olduğu bir dost, nə qədər bir-birlərinə inanırdılar?! Arvadı ondan xəbərsiz neçə ildir ki, Bəhramla əlaqə saxlayır. Bu müddət ərzində onu aldadıb, məsxərəyə qoyub... İndi də bu vəsiyyətnamə... Ölümündən sonra bu söyüşü mənim üçün göndərib. Yox! O, bütün bunları uda bilməzdi. Bu fikirlər onun beynindən ildırım sürəti ilə keçdi. Baş ağrıdı, yanaqları qızardı, odlu bir baxışla Bədriyə nəzər salaraq dedi:

– Bura bax, de görüm, Bəhram niyə belə edib? Məgər onun bacı-qardaşı yox idi?

– Çünki, indi sevməsin, uşağı çox sevirdi, Sən Bəndərgəzdə olanda Humay qızılca çıxartmışdı. Bu adam düz on gün onun yatağı yanından çəkilmədi. Allah rəhmət eləsin!

Humayun hirs ilə dedi:

– Yox, lap belə sadə də ola bilməz...

– Hamı sən kimi etinasız olmaz ki, üç il arvad-uşağını atıb getdin. Qayıdanda da əlin ətəyindən uzun idi. Mənim üçün bir corab belə gətirmədin. Sevən ürəyin əli açıq olar. Sənin uşağını istəyirsə, demək səni istəyir, yoxsa Humaya aşiq olmamışdı ki? Bundan başqa məgər sən görmürdün ki, o, bu uşağı gözbəbəyindən də artıq sevirdi?..

– Yox, mənə düzünü demirsən.

– Axı, sən nə istəyirsən, mən başa düşmürəm..

– Özünü bilməməzliyə vurursan.

– Yəni nə?... Biri özünü öldürüb, biri malını bağışlayıb, mən gərək hesabat verəm?

– Sənin bildiyin qədər də mən bilirəm!

– Bilirsən nə var, örtülü sözlər mənim başıma girmir. Get özünü müalicə elə, başın xarab olub, məndən nə istəyirsən?

– Elə fikirləşirsən ki, mən bilmirəm?

– Bəs məndən niyə soruşursan?

Humayun səbri tükənmiş halda qışqırdı:

– Bəsdir, bəsdir məni məsxərəyə qoyduğun!

Sonra Bəhramın vəsiyyətnaməsini götürüb əzdi və sobaya atdı. Kağız alışıb külə döndü. Bədri əlində olan bənövşəyi parçanı bir kənara ataraq qalxıb dedi:

– Tutaq ki, mənə qarşı inadkarlıq edirsən, yaxşı bəs, öz uşağına da qiymırsan?

Humayun da qalxdı, stola söykənib istehza ilə dedi:

– Mənim uşağım... mənim uşağım. Bəs, niyə Bəhrama oxşayır? – Dirsəyi ilə Bəhramın şəkli olan bəzəkli çərçivəni vurub yerə saldı.

Qəhərlənmiş uşaq ağlamağa başladı. Bədri rəngi qaçmış halda və hədələyici bir ahənglə dedi:

– Sənin məqsədin nədir? Nə demək istəyirsən?

– Demək istəyirəm ki, səkkiz ildir məni aldadıb, məni məsxərəyə qoymusan. Səkkiz ildir ki, mənə qadın yox, qənim olmusan.

Humayun əsəbi bir gülüşlə şəkli göstərib nəfəs çəkə-çəkə dedi:

– Bunu mənə... qızıma...?

– Bəli, səkkiz ildir ki, sənin evindəyəm, hər cür zillət görmüşəm, uğursuzluğuna dözmüşəm, üç il sən olmayan vaxt evini saxlamışam. Sonra da mənim üçün xəbər gətirdilər ki, Bəndərgəzdə bir rus fahişəsinə aşiq olmusan. İndi də mənə verdiyin bu qiymət... Bəhanə tapa bilmirsən, deyirsən ki, uşağım Bəhrama oxşayır. Ancaq mən daha dözə bilmərəm... Artıq bir dəqiqə də bu evdə qalmaram... Gəl, mənim canım, gəl gedək.

Humay qorxmış və rəngi qaçmış halda titrəyirdi. Ata-anası arasında olan bu qeyri-adi, əvvəllər görmədiyi çəkişməyə baxırdı. Ağlaya-ağlaya anasının ətəyindən tutdu, hər ikisi qapıya tərəf getdilər. Bədri qapının yanında açar dəstini cibindən çıxarıb geri atdı; açarlar Humayunun ayağına qədər sürüşüb gəldi.

Humayın ağlamağı və ayaq səsləri dalanda get-gedə eşidilməz oldu. On dəqiqədən sonra onları qarın içi ilə aparən fayton çarxının səsləri eşidildi. Humayun mat-məttəl öz yerində dayanmışdı. Başını qaldırmağa belə qorxurdu. Bütün bu hadisələrin düzlüyünə inanmaq istəmirdi. Öz-özündən soruşurdu: “bəlkə dəli olub, bəlkə qorxulu yuxu görür”. Aydın olan bir şey var idisə, o da bu idi ki, bu ev, bu yaşayış onun üçün dözülməz olmuşdu. Artıq, dünyalar qədər sevdiyi qızı Humayı görə bilməyəcəkdi. Onu nə öpə biləcək, nə də nəvaziş göstərəcəkdi. Dostunun keçmiş xatirəsi çirkin olmuşdu. Hamısından pis bu idi ki, arvadı səkkiz il ondan gizli yeganə dostuyla əlaqə yaradıb və onun ailə ocağını bulandırırıb. Ondan gizlin! O, bunu bilməyib! Hamısı mahir artist olub! Təkcə o aldanıb, saqqalına gülüblər, ələ salıblar. Həyatı başdan-başa mənfurlaşılıb. Hər şeydən və hamıdan bezmişdi. Özünü olduqca tənha hiss etdi. Uzaq bir

şəhərə və ya cənub limanlarından birinə işləməyə gedib, həyatının qalan hissəsini orada başa vurmaqdan və ya intihar etməkdən başqa bir yol görmürdü. Elə bir yerə getsin ki, heç kəsi görməsin... Heç kimin səsinə eşitməsin... Bir çalada yığılıb yatsın və bir daha oyanmasın. Çünki ilk dəfə onunla ətrafında olanlar arasında indiyə qədər başa düşmədiyi qorxulu bir burulğanın olduğunu hiss etdi.

Siqaret yandırır, var – gəl elədi, yenidən stola söykəndi. Pəncərənin şüşələri arxasından qar dənəcikləri etinasız-etinasız damın qırağına düşürdü. Yadına qeyri-ixtiyari olaraq, ata-anası ilə İraqdakı kəndlərinə gedərkən keçirdiyi xoş və ləzzətli günlər düşdü. Gündüzlər ağac kölgəsində yaşıl otlar üzərində tək-tənha yatardı... Şirəlinin çubuq çəkdiyi həmin yerdə... Xırman çarxı üzərində oturardı. Qırmızı çadralı qızı isə saatlarla onun intizarını çəkərdi.

Xırmanın çarxı öz sızıltılı səsi ilə qızılı buğda sünbüllərini əzərdi. Dəmir bizdən arxaları yara olmuş iri buynuzlu və enli alınlı öküzlər axşama qədər öz ətraflarında dövrə vurub fırlanırdılar. Onun vəziyyəti indi həməən öküzlər kimi idi. İndi başa düşürdü ki, bu canlılar nə çəkib. O da bütün həyatı boyu gözləri bağlı öz ətrafında fırlanıb, xırmanda şirə çıxardan yabılar kimi, xırman döyən öküzlər kimi... Yeknəsəq saatlar uzununu kiçik gömrük otağında stolun arxasında əyləşər, kağızları qaralayardı. Bəzən iş yoldaşının saata baxaraq əsnədiyi anlar yadına düşürdü. Qələmi yenidən götürüb rəqəmləri öz üslubunda yazır, tutuşdurur, toplayar, dəftərləri alt-üst edərdi. Ancaq o günlərdə bir şadlıq var idi. Bilirdi ki, gözləri, zehni, cavanlığı, qüvvəsi yavaş-yavaş öz gücünü itirir, amma, axşamlar Bəhramı, arvad-uşağını gülərləz görərkən onun yorğunluğu yoxa çıxırdı. İndi onların hər üçünə nifrət edirdi. Onların hər üçü onu bu günə salmışdı.

Elə bil ki, gözlənilməz bir qərara gəldi, gedib yazı stolunun arxasında əyləşdi. Onun siyirtməsinə çəkib, səfərdə olarkən həmişə özü ilə gəzdirdiyi tapançanı çıxardıb yoxladı, güllələr yerində idi. Onun qara və soyuq lüləsinə baxdı, astaca aparıb gicgahına yapışdırdı, ancaq Bəhramın qanlı surəti yadına düşdü... Haçandan-haçana onu şalvarının cibinə qoydu. Yenidən ayağa qalxdı. Dalanda palto və qaloşunu geydi. Çəti də götürüb evdən çıxdı. Küçədə heç kəs yox idi. Qar dənəcikləri asta-asta havada fırlanırdı. O, hara getdiyini bilmədiyi halda dərhal yola düşdü. Fəqət öz evindən, bu qorxulu hadisələrdən uzaqlaşmaq istəyirdi.

Soyuq, bəyaz və qəmli bir xiyabana çatdı. Fayton çarxları onun üzərində alçaq və hündür şırımlar salmışdı. O, asta və iri addımlar atırdı. Yanından bir avtomobil keçdi, xiyabanın sulu qar və palçığını onun üz-gözüne sıçratdı. Dayanıb üst-başına baxdı, palçığa bulaşmışdı. Bu, ona elə bil ki, təsəlli verdi. Yolun ortasında kibrit satan bir oğlana rast gəldi. Onu səsləyib bir kibrit aldı. Onun üzünə baxdıqda gördü ki, göy gözləri, kiçik dodaqları və sarı saçları var. Bəhram yadına düşdü, bədəni titrədi.... Qəflətən bir dükanın yanında ayaq saxladı. Qabağa gedib alını soyuq şüşəyə yapışdırdı, az qaldı ki, papağı yerə düşsün. Pəncərənin arxasına oyuncaqlar düzmüşdülər. Qolunu şüşəyə sürtdü ki, üstündəki buxarı təmizləsin, ancaq alınmadı. Onun qarşısında qırmızı üzlü, göy gözlü böyük bir kukla var idi, gülürdü. Bir müddət heyərlə ona baxdı. Fikirləşdi ki, bu gəlincik Humayın olsaydı, onu nə qədər sevindirərdi. Mağaza sahibi qapını açdı. O, yenidən yola düzəldi. Daha iki küçədən keçdi. Yolunun üstündə toyuqsatan öz səbətinin yanında oturmuşdu. Səbətə üstünə ayaqları bir-birinə bağlanmış üç toyuq və bir xoruz qoyulmuşdu. Onların qırmızı ayaqları soyuqdan titrəyirdi. Onun yanında qar üzərinə qırmızı qan damlaları tökülmüşdü. Bir qədər aralıda bir evin girəcəyinin qarşısında keçəl bir oğlan uşağı oturmuşdu. Qolları cırıq köynəyindən bayıra çıxırdı.

Bütün bunları görür, ancaq öz məhəllə yollarını tanıya bilmirdi. Yağan qarı hiss etmirdi. Götürdüyü çətir əlində elə bağlı halda qalmışdı. Başqa bir kimsəsiz küçəyə getdi. Bir evin səkisi üzərində oturdu. Qar bərkimişdi. Çətiri açdı. Onu bərk yorğunluq bürümüşdü. Başı ona ağırlıq edirdi. Gözləri ani olaraq bağlandı.

Yoldan keçənlərin danışiq səsi onu ayıltı. Qalxdı, hava qaralmışdı. Gün ərzində olan hadisələri yadına saldı. Qolları cırıq köynəyindən çıxan, evin girəcəyində gördüyü həmin keçəl uşağı da... Səbətdə soyuqdan titrəyən toyuqların islanmış qırmızı ayaqlarını da... qar üzərinə tökülmüş qanı da... Bir qədər aclıq hiss etdi. Şirniyyat dükanından bir az şirin çörək aldı. Gedə-gedə yeyir və kölgə kimi iradəsiz olaraq küçələrdə veyillənirdi.

Evə çatanda gecədən iki saat keçmişdi. Kreslonun üzərinə yığıldı. Bir saatdan sonra soyuğun təsirindən ayıldı. Elə paltarlı - paltarlı çarpayıya uzanıb yorğanı başına çəkdi. Yuxuda gördü ki, bir otaqda həmin kibrit satan uşaq qara paltar geyinərək stol arxasında əyləşib.

Üzdən böyük bir gəlinciyə oxşayır, göy gözləri var, özü də gülür. Onun qarşısında üç nəfər hazır dayanıb. Qızı Humay otağa daxil olur... Əlində şam var, arxasınca üzünə qanlı ağ niqab örtmüş bir kişi daxil olur. Qabağa gedib kibrit satan oğlanla Humayın əlindən tutur. Qapıdan çıxmaq istəyəndə ona tapança tuşlamış iki əl pərdə arxasından göründü. Humayun səksənmiş halda baş ağrısı ilə yuxudan ayıldı.

Onun həyatı iki həftə beləcə davam etdi. Gündüzlər idarəyə gedir, axşamlar, evə çox gec, yatmağa qayıdırdı. Bəzən axşam-tərəfi heç bilmirdi yolu Humayın oxuduğu qızlar məktəbinin yanından necə düşürdü. Dərslər qurtaran vaxt döngədəki divarın arxasında gizlənər, qorxardı ki, məbada arvadının ata evinin nökrəri Məşədi Əli onu görsün. Uşaqları bir-bir süzər, ancaq qızı Humayı onların arasında görməzdi. Bütün bunlar onun ezamiyyət ərizəsinin qəbul olunduğu vaxta qədər davam etdi, ona Kirmanşah gömrüyünə getməyi təklif etdilər.

Yola düşməmişdən bir gün əvvəl Humayun bütün işlərini yoluna qoydu, qaraja gedib avtomobil danışdı, biletdə aldı. Qaraj sahibinin ısrarına baxmayaraq, çamadanlarını yığmadığı üçün qərara aldı ki, sabah tezdən Kirmanşaha yola düşsün.

Evə gələn kimi birbaşa yazı stolunun yerləşdiyi iş otağına tərəf getdi. Otaq tör-töküntü və qarışıq idi. Sobanın qabağına kül tökülmüşdü. Üstünə gül vurulmuş bənövşəyi rəngli parçanı və içində vəsiyyətnamə olan Bəhrəmin zərfini stolun üstünə qoymuşdular. Zərfi götürüb yarıdan böldü, ancaq o gün tələsiklikdən görə bilmədiyi yazılı bir kağızı onun içində gördü. Kağız parçalarını stolun üstündə bir-birinin yanına düzüb, oxudu:

“Yəqin ki, bu kağız ölümümdən sonra sənə çatacaq. Bilirəm ki, mənim bu gözlənilməz qərarıma təəccüblənəcəksən; heç bir işi sənənlə razılaşmadan etməzdim. Aramızda bir sirr olmasın deyər, boynuma alıram ki, mən sənə arvadın Bədrini sevirdim. Dörd il idi ki, özümlə mübarizə aparırdım. Axır ki, qələbə çaldım və məndə oyanmış divi öldürdüm; sənə xəyanət etməmək üçün!... Humay xanıma kiçik bir hədiyyə verirəm və ümid edirəm ki, qəbul olunacaq! Sizin Bəhrəm”.

Humayun bir müddət mat halda otağı süzdü. O, Humayın onun öz uşağı olduğuna artıq şübhə etmirdi.

... Humayı görməmiş, o, gedə bilərdimi? Kağızı ikinci, üçüncü dəfə oxudu, cibinə qoyub evdən çıxdı. Yolda oyuncaq mağazasına girdi, göy gözlü, qırmızı üzlü böyük gəlinciği alıb, arvadının atası evinə tərəf üz tutdu. Onların nökrü Məşədi Əli Humayunu görən kimi gözləri yaşarmış halda dedi:

– Ağ, bu nədir başımıza gəldi? Ah, Humay xanım!

– Nə olub?

– Ağ, bilmirsiniz, Humay xanım sizdən ayrılıqlarına dözə bilmirdi. Hər gün onu mən məktəbə aparırdım. Bazar günü idi, bu gün beş gündür ki, axşamüstü məktəbdən qaçıb. Özü də deyib ki, gedirəm ağamı* görüm. Biz özümüzü itirdik, qədər əl-ayağa düşdük. Məgər Məhəmməd sizə deməyib? Polisə xəbər verdik, mən iki dəfə sizin qapıya gəldim.

– Nə danışırısan? Axı, nə olub?

– Heç... Ağ... Onu bizim evə axşam gətirdilər. Yolu azmışdı. Soyuğun təsirindən sətəlcəm olmuşdu. Ölənə qədər sizi çağırırdı. Dünən onu aparıb Şah Əbdüləzimdə Bəhram Mirzənin qəbrinin yanında torpağa tapşırdıq.”

Humayun mat-mat Məşədi Əliyə baxırdı, gəlinciğin qutusu qucağından düşdü. Sonra divanə adamlar kimi paltosunun yaxasını qaldırıb iri addımlarla qaraja tərəf getdi. Daha çamadan yığmaqdan vaz keçib axşam maşınıyla gedə bilərdi...

LƏNƏTLƏNMİŞ QALA

Dağın kəmərinə, Asivışə yaxınlığında əhəng və sarucdan** tikilmiş üç hasar və yeddi qaladan ibarət olan böyük və möhkəm Məkan qəsri lacivərd göylərə baş qaldırırdı.

İki yüz il əvvəl bura abad tikili və evlərlə dolu idi. O zamanlar hər axşamüstü Məkan Kakuyə öz enli alını və geniş sinəsi ilə bu qəsrin eyvanında və ya onun sol qalasında çayda yuyunmağa gələn bir qızı görənə qədər keşik çəkərdi. Elə həmin qız Məkanın cavan ölümünə səbəb oldu.

O gündən başlayaraq təbiətin bütün şər qüvvələri və insanlar onu dağıtmaq üçün əl-ələ verdilər. Nəmli divarların aşağı tərəflərini və uçuq-

* Ağ – İran və Əfqanıstanda bu gün də ailə başçısına – ataya “ağa” deyər müraciət edirlər.

** Saruc – xüsusi tikinti materialıdır.

sökük künc-bucağı örtmüş yaşıllıq ətrafdan az-az onu yeyir, ona güc gəlirdi. Qəsr çatlaq-çatlaq olmuş, sütunları yerə tökülmüşdü. Bu mülkdə və onun ətraf torpaqlarında ağır bir sakitlik hökm sürürdü: Çünki Sam oğlanlarının hakimliyindən sonra bütün torpaqlar xaraba və əkilməmiş qalmışdı.

Qəsrin qarşısından gümüş lentə bənzər kiçik bir çay zümzümə edə-edə zümrüd çəməndən ilan kimi qıvrılıb keçərək yavaşca görünməz olurdu. Kənd əhli bu viran sarayı Qocəstə-dej adlandırır və onu nəhs qala hesab edirdilər. Ancaq heç kim parlaq gözlü, arıq bir qoca kişinin əvvəlki bütün cah-cəlalın əvəzinə bu qəsrin sol qalasında özünə hansı sehr ilə mənzil qurduğunu bilmirdi. Bu kişinin adı Xəştun idi. Günəş qürub etməmiş, qəsrədən aşağıdakı kənd qaranlığa bürünməmiş qaladan bayıra çıxmazdı. O vaxt isə Xəştun özünü qara ləbbadəyə bürüyər və qəsrin sol qalasından bayıra çıxardı. Qəsrə tərəf baxan təpənin üstündə yavaş-yavaş gəzişər, ya da quru çör-çöp yığardı.

Onun ağıllı, ya dəli, varlı, ya yoxsul olduğunu heç kim bilmirdi. Kənd əhli yalnız onun baxışlarından çəkinirdi. Bir qız uşağının hər gün axşam-tərəfi qəsrin qarşısındakı çayda çimməyi kənd əhlinin qorxusunu artırır.

Bir gün axşamüstü hava mülayim və təbiət sakit olan vaxt göyün üzündə bir dəstə göyərçin dövrə vururdu. Rövşənək adəti üzrə qəsrin qarşısındakı çayda yuyunurdu. Qəflətən yekəburun, uzun, boz saqqalı, rahibə oxşar, özünü qara ləbbadəyə bürümüş bir kişinin ona yaxınlaşdığını gördü. Qız qorxmuş halda öz paltarını götürüb sinəsini örtüdü. Kişi yavaş-yavaş qabağa gəlib təbəssümlə dedi:

“Qızım, burda nə edirsən?”

Paltarını geyinən Rövşənək dedi:

“Yuyunuram”.

“Qızım, əbəs yerə qorxma! Mən sənə atan yerindəyəm”.

“Mənim atam çoxdan rəhmətə gedib, mən lap kiçik olmuşam, yaxşı yadımda deyil, ancaq onu bilərəm ki, qara saqqalı var idi, mənə öpüb gözləri üstə qoyardı”.

“Əfsus, mənim də bir qızım var idi!”

“Siz həmin Qocəstə dej cadugərisiniz?”

“Bu, yalnız xalqın mənə qoyduğu addır.”

“Camaat elə mənimlə anamın dalınca da pis danışır. Görürlər ki, çayda tək çimərəm, deyirlər qız gərək...”

“Bu kənd əhlini ki, deyirsən, yazıqlar... heyvanlarından da pisdir. Onlar qarınlarının, bir də şəhvətlərinin hayındadırlar, həm də kor-koranə qulaqlarına oxunmuş bir ovuc qəzəbin!”

“Ancaq mən suya göz yuma bilmərəm, mən su üçün ölürəm. Üzdüyüm vaxt elə bilərəm ki, bütün quşlar, təbiət mənimlə danışır. Ürəyim istəyir ki, bütün günlərimi çay kənarında olum. Suyun zümzüməsi mənimlə danışır, mənə çağırır, və özünə çəkir, mən, yəqin ki, balıq olmalıydım.”

“İnsan dünyanın ən kiçiyidir. Biz bütün varlıqların yekunuyuq. Onların bütün hissləri bizdədir. Bəziləri bizdə daha çoxdur. Çox olanları kəsib atmaq, öldürmək lazımdır.”

“Balığı öldürmək üçün özümü öldürməliyəm. Elə ki, dənizdən, sudan uzaq oluram, elə bil ki, mənim varlığımdan bir tikə orada, suyun üzərində dalğalanır, məni hədsiz qəm-qüسسə bürüyür.”

“Ancaq sən o qədər cavansan ki! Bir küncə çəkilib oturmaq işdən-gücdən və taqətdən düşmüş qocalar üçündür.”

“Ürəyim istəyir ki, bir balıq olub həmişə üzəydim.”

“Mənim babam da həmişə bunu istəyərdi, axırda da suda batdı.”

“Necə gözəl ölümdür! İnsan ölür; özü də suda...”

“Yox, o, hələ ölməyib... Çünki, ruhun yaşaması deyilən şey həqiqətdir. Elə bir mənada ki, onun ruhu, xasiyyətləri həmin şəxsin övladına keçir. Mənim babamın da övladı var idi, demək heç də ölməyib. Ancaq hər kəsin ruhu onun bədəniiylə ölür, çünki qidaya möhtacdır, bədənədən sonra diri qala bilmir. Bu, ata-anasının adətini, əxlaqını, mərzələrini övlada ötürən kiçik bir qapıdır.”

“Sizin atanız da qızıl düzəldirdi?”

“Yox, o axtarırdı, bütün adi insanlar onu axtarır, ancaq nəyə lazımdır?”

“Bəs, siz qızıl düzəltmisiz?”

“Tutaq ki, qızılı tapdım, nəyə lazım olacaq? Yeddi ildir ki, gecələr yaş torpaq üzərində yuxusuz qalıram, kitablardan öz sələflərimin sirlərini axtarıram, rəmzləri oxuyuram. Ancaq əfsunların dəmir çəngində parça-parça olmuşam. Ömrüm qürub etmək üzrədir, gecələrim gündüzə dönüb. İksiri-əzəm deyilən şey cadugərin əlində yox, səndədir, sənəin gülüşündədir.”

“İndiyə qədər heç kəs mənimlə belə danışmayıb, camaat mənə dəli-divanə deyir.”

“Çünki, sənəin dilini başa düşmərlər, çünki sən təbiətə yaxınsan, onun lal dilinə belədsən.”

“Düzdür, mən uşağam, ancaq, həyatım o qədər qəmlidir ki... Mənə elə gəlir ki, sizin sözlərinizi yaxşı başa düşmürəm, onlar elə bil ki, çoxmənalıdır. Ancaq istərdim ki, sizin yanınızda çox qalım, söhbətlərinizi dinləyim. Ancaq anam təkdir, həm də bütün kənd camaatının ondan acığı gəlir. Mən də təkəm, o qədər təkəm ki!...”

“Hamımız tək-tənhayıq, gərək aldanmayaq, həyat bir zindandır... Cürbəcür zindanlar... Bəziləri zindan divarlarına şəkil çəkib onunla başlarını qarışdırırlar, bəziləri də matəm tuturlar. Ancaq əsas iş belədir ki, gərək özümüzü aldadaq, həmişə aldadaq. Amma elə bir vaxt gəlib çatır ki, insan özünü aldatmaqdan da yorulur... Mənə elə gəlir ki, bu gün dilimin ixtiyarı özümdə deyil, çünki neçə illərdir ki, özümdən başqa heç kəsle danışmamışam, indi özümdə başqa bir hərərət hiss edirəm.”

Rövşənək təəccüblə dedi:

“Ah, anam gəldi!”

Bu vaxt ağ çadralı, hündür boylu qadın yavaşca onlara yaxınlaşdı. O, gözlərini Xəştuna zilləmişdi. Qabağa gəldikdə bir neçə dəqiqə bir-birlərinə baxdılar. Qadın qəşş edib, otların üzərinə yığıldı. Belə vəziyyətə öyrəncəli olan qızı qaçaraq onun başını dizləri üstünə aldı.

Xəştun yaxınına gəlib, əlini qadının alınına çəkdi, qadın özünə gəldi, qalxıb oturdu.

Xəştun uzaqlaşdı, ancaq qız arxasınca baxmaqda idi.

Bu qadınla kişi haqqında kənd əhli heyvətəməz hekayələr danışdı. Deyirdilər ki, kişinin adı Xəştun deyil, Molla Şəmun Yəhudidir. Yeddi il əvvəl bir nəfər dərvişlə Dilbərə gəlib və sonradan Qocəstə dəj xarabalığında özlərinə yer ediblər. Molla Şəmunun yoldaşı bir neçə vaxtdan sonra yoxa çıxıb, heç kim onun başına nə gəldiyini bilmir.

Bəziləri deyirdilər ki, o, tərki-dünyadır, gündə bir badam yeyir, ruhlar və cinlərlə əlaqə saxlayır. Bəziləri belə hesab edirdilər ki, Dəməvənd dağından qırmızı kibrit əldə edir və kimya ilə məşğuldur, yoldaşını öldürüb onun fal və tilsimat kitablarından istifadə edir. Bir dəstəsi də belə deyirdi ki, o, qalada xəzinə tapıb. Kənddə yola çıxan iki qızı da onun boynuna atırdılar. Həmçinin belə fikirdə idilər ki, hər kim onun gözlərinə baxsa tilsimlənəcək. Bir başqaları da belə deyirdilər ki, bütün günü namaz qılıb, itaət etməklə məşğuldur. Bir nəfər and içirdi ki, Molla Şəmunun qəbirstanlıqdan ölü kəlləsi oğurladığını öz gözləri ilə görüb. Özü də hər gün axşama yaxın Xəştunun başı təpənin arxasından görünür və bu zaman kənd camaatı "bismillah" deyir. Ancaq inkar edilməsi mümkün olmayan bir şey var idisə, o da bu idi ki, istər qışda, istərsə də yayda qəsrin sol qalasının bacasından elə hey göy rəngli tüstü çıxırdı.

Dörd ay idi ki, Rövşənək və anası Xurşid bu kəndə gələrək Qocəstə dəj yaxınlığındakı evlərinə köçmüşdü. Neçə il idi ki, bu ev boş və tərk edilmiş qalmışdı. Belə ki, on bir il əvvəl Xurşidin atasının adı kənddə pis bir hallandığına görə məcbur oldu ki, evini tərk etsin. Deyilənə görə cinlər bu evi daş-qalaq etmişdilər. Halbuki, bu işi onların qonşusu etmişdi ki, evi ucuza alsın. Nə isə, alış-verişləri tutmadı, ancaq bu evin adı pis qaldı. Bəlkə də kənd camaatı bu evlə yaxınlığına görə Məkan qəsrinə Qocəstə dəj adı vermişdi.

Səkkiz il olardı ki, Xurşidin əri itmişdi. Ona böhtan atmışdılar ki, cuhuddur. Sonralar ondan belə bir məzmununda kağız gəldi: "Səni tərk etdim, ancaq ümid edirəm ki, qayıdanda özümü hamıya tanıdacağam".

Xurşid dörd il atası evində qaldıqdan sonra bərk xəstələndi, saatlarla qəşş edib uzanırdı. Bu xəstəlikdən sonra hər gecə yuxudan oyanıb yol gedir, sonra qayıdaraq yenidən yatırdı. Bu il atası öldükdən sonra kənddəki bu kimsəsiz evi onun varisi kimi Xurşidə verdilər. O da öz azacıq aylığıyla gəlib burada yaşayırdı. Ancaq Xurşidin gecələr yuxudan durub yol getməyi bütün kənd camaatını şübhələndirmişdi. Belə ki, bu ana və qızı Xəştunun şəriki hesab edirdilər.

Rövşənəyin anası ilə Xəştunun görüşündən sonra, o gecə Xurşid adəti üzrə yataqdan qalxıb, astaca qızının balıncına yaxınlaşdı, diqqətlə onun nəfəsinə qulaq asdı, sonra başına ağ çadra örtüb ağır addımlarla evindən bayıra çıxdı. Ancaq onun bu dəfəki yolu başqa idi. Bir qədər tərəddüddən sonra Qocəstə dejə gedən ensiz və qorxulu yola çatdı.

Qəsrin sol qalası yanında bir qədər dayandı, sonra dəmir qapını itələyib qaranlıq dalana daxil olaraq onu keçdi, başqa bir qapını sağ tərəfə açdı, beş nəmli pillə ilə aşağı düşüb havası boğuc və ağır olan bir sərdabəyə daxil oldu. Orada piylə yanan kiçik bir çıraqlıq var idi. Xurşid otağın kənarında dayanıb əllərini bir-birinin üstünə qoyaraq başını aşağı saldı. Onun sümüklü üzünə və göy gözünün altı kürenin işığında qorxulu görünürdü.

Kiçik və arıq Xəştun uzun saqqalı, nazik dodaqları və qırıxmış alnı ilə kürenin qarşısında əyləşmişdi. İsti olmasına baxmayaraq həmin çirkli ləbbadəni özünə bürümüşdü. Gözləri atəş üzərində olan dəmirə zillənmişdi. Sağ əlini dizinin üstünə qoymuşdu.

Bu kişinin sirrli vəziyyəti ilə onun mağaraya oxşayan otağı, divardan asılmış paslı qılıncı, distillə şüşəsi, havaya yayılmış dərman qoxusu – bütün bunlar onun yoxsulluğu ilə uyuşurdu.

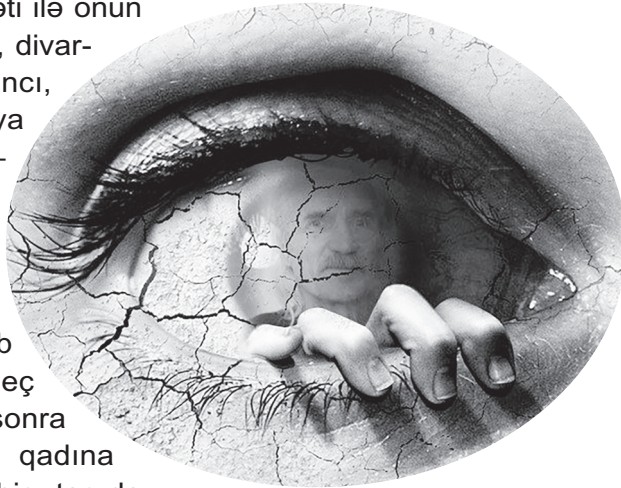
Bir neçə dəqiqə tam sükut içərisində keçdi. Xəştun üzünü döndərüb təzə gələn qonağa heç baxmadı da. Bir qədər sonra ayağa qalxıb astaca qadına yaxınlaşaraq amiranə bir tərzdə dedi:

“Aha, bilirdim... Bu gün əliboş gəlmisən, onu getirməmişən! Ancaq sabah gecə mənim əlimdən canını qurtara bilməyəcəksən! Sabah gecə qızını yuxulu – yuxulu götürərsən. Məbada oyansın! Onu diqqətlə adyala bürüyüb bura getirərsən... Dedim ki, oyanmamalıdır, eşidirsənmi?... Əgər yolda tərpənsə dayanarsan ki, yenidən yuxuya getsin, o vaxt getirib bu otaqda verərsən mənə...” “Yaxşı eşidirsənmi, hə?”

Xurşidin başı bir qədər də aşağı əyilmişdi, güclə nəfəs alırdı, gicgahından tər damlaları axırdı. Xəştun bir az ara verib yenidən soruşdu:

“Nə dediyimi yaxşı eşidirsənmi? Sabah axşam onu getirərsən, indi başa düşdünmü?”

Qadın xırıltılı səslə dedi:

“Bəli...”

“Get, gəldiyin yolla da qayıdarsan. Ancaq sabah gecə yadından çıxmasın, qızını gətirərsən... Onu gətirib burada mənə təhvil verəcəksən.

Xurşid bir az dayandı, sonra ağır addımlarla qapıdan bayıra çıxdı.

Bu vaxt Xəştunun gözləri parıldayırdı. Nazik dodaqlarına istehzal təbəssüm qonmuşdu, kürəyə yaxınlaşdı, orada olan yaşıl göyə çalan mayeyə baxdı, sərdabənin ortasına qayıtdı. Sümüyü çıxmış əllərini tərpədən deyirdi:

“Sabah gecə üç damla qan mənim iksirimə – qızıl hüceyrəsinə ruh verəcək. Bakirə bir qızın üç damla qanı, sabah axşam! Mənim ustadlarım bütün əziyyətləri çəkдилər, ancaq məqsədə çatmadılar. Nəhayət onların axırıncısı mənim əlimlə öldürüldü, Misir, Kəldə və Aşur cadugərlərinin sirləri mənə qaldı... Mən onların əməklərinin nəticəsini görəcəyəm... Yeddi ildir ki, ölümlər kimi dolanıram, bütün gözəlliklərə göz yummuşam, arvad-uşağımı ataraq yer altında dəfn olunmuşam... Ancaq sabah... yox, o biri gün yerin altından çıxacağam və yer üzünün bütün gözəllikləri mənim olacaq... Mənə nifrət edən bütün bu adamlar ayağımın altındakı torpağa yıxılacaq, əbamin ətəklərindən öpməyi arzu edəcəklər...”

Pul... pul... ... Qızıl mənim yanımda küldən də ucuz olacaq. Hamı məni dahi hesab edəcək, adım dillərə düşəcək... Pul, kef, qadın, yer, göy, allahlar – hamısı mənim itaətimə keçəcək. Bunlar hamısı sabah gecə üç damla qan, o qızın bədəninin axırıncı qanının üç damlası ilə... bəli, niyə mənim əlimlə öldürülməsin? Niyə iksiri-əzəmin qurbanı olmasın? Əlbəttə, bu onun ruhunu dərinədən başa düşməyən adi insanların şəhvetlərinin qurbanı olmaqdan yaxşıdır... Onun cismi isə ruhu olmadıqdan sonra mənim ixtiyarımda olacaq, mənim olacaq... Qızıl... necə nəcib bir filizdir, ah, necə ürəkaçan rəngi, gözəl səsi var! Gör necə tilsimdir ki, dünya, axirət, bəşərin bütün əfsanələri əlləri qoynunda onun ətrafına fırlanır! Qızıl... qızıl...!”

Onun səsi qaranlıq daxmanı bürüdü. Birdən kürənin qarşısında dayanaraq susdu, gözlərini yaşıl göyə çalan mayeyə zillədi, yenidən həmin yazıq, bədbəxt vəziyyətini alıb, kürənin yanında büzüldü.

Ertəsi gün Xəştunun bütün vaxtı ağacdən uzun bir taxt düzəltməyə sərf olundu. Atəş kürəsinin qarşısında onun dirəklərini yerə vurdu və üstünə ağ bir parça çəkdi. İlk baxışdan mağarada əsaslı dəyişiklik görünürdü: distillə şüşəsi, başqa cürbəcür şüşələrlə birlikdə onun ətrafında idi, üstündə qırmızı xətlərlə əlamətlər, həndəsi xətlər çəkilmiş yazılı bir kitabın vərəqləri piy çırağının qarşısında açılmışdı. Paslanmış xəncəri otağın küncündə əl çatan bir yerdə qoymuşdu. Kürənin içərisindəki yaşıl göyə çalan mayenin üzərində ağ buxar dövrə vururdu. Xəştun bütün bunlara diqqətlə baxır və hər dəqiqə səbirsizliklə çevrilərək qapıya nəzər salırdı.

Əvvəlki axşamın həmin saatında qapı açıldı və Xurşid qucağına almış ağ bir bükülü ilə içəri daxil oldu. Xəştun onu görən kimi ayağa qalxıb qabağa getdi və amiranə bir tərzdə dedi:

“Bildirdim ki, onu gətirəcəksən. Ver bura. İndi azadsan, ancaq məbada bir adama bildirəsən? Sən iki gün gerek danışmayasan, indi onu ver bura!”

O, ağ bükülünü qadının əlindən aldı, aparıb kürənin qarşısındakı ağac taxtın üzərinə qoydu. Xurşidin başı sinəsinə əyilmişdi, tər tökürdü. Sonra ağır addımlarla qapıdan bayıra çıxdı.

Ancaq Xəştunun dəqiqələri elə bil ki, çox qiymətli idi. Tələsik ağ örtüyü kənara çəkdi. Rövşənəyin pərişan saçları, iri kirpikləri göründü. Gözüyumu idi və aramla nəfəs alırdı. Xəştun başını ona yaxınlaşdırıb nəfəsinə qulaq asdı. Uşaq tərləmişdi. Xəştun qılınıc otağın küncündən götürüb dodağının altında nə isə oxudu, qılınıcın ucu ilə taxtın dövrəsinə xətt çəkdi, özü də uşağın baş ucunda, xəttin üstündə dayandı. Piy çırağın işığında, bir kitabın vərəqindən cadu oxumağa başladı. Qurtaran kimi Rövşənəyin əl-ayağını stula möhkəm bağladı. Qılınıcı qaldırıb bir zərbə ilə onu Rövşənəyin boğazına keçirdi. Qan onun boğazından püskürdü və Xəştunun üst-başına sıçradı.

O, ləbbadəsinin qolu ilə üzünü sildi. Yenidən naməlum dildə dua oxudu. Kürənin işığı qarşısında qana bulaşmış sifəti, çox geniş açılmış gözləri, çənəsi altında tərpənən saqqalı əcaib bir hala düşmüşdü. Bu vaxt Rövşənək güclü bir təkan verdi və başı taxtdan asıldı. Xəştun taxtın kənarından qıf kimi içi ensiz, ağzı enli şüşəni götürüb, onun boğazının altına tutdu. Qız ikinci dəfə daha bərk təkan verdi və boynu əyildi.

Xəştun onun qanlı başını çevirdi, bu vaxt qan damlaları az-az onun boğazından damcılayırdı və Xəştun onları şüşələrə tuturdu. Başqa bir şüşə götürüb qızın boğazını sıxdı, piy çırağını qaldırıb yaxınlaşdırdı, onun bədəninin axırncı qan damlaları şüşəyə axdı. Ancaq piy çırağının titrək işığı qarşısında Rövşənəyin alnındakı qara xalı görərək qızını tanıdı.

Öz qızını tanıyan kimi, qorxmuş halda çırağı atdı. O, yerə düşüb söndü. Əlində tutduğu şüşəni qaldıraraq fəryad etdi:

“Kimya... kimya... üç damla qan... qızımın qanı... Rövşənəyin qanı”.

Sonra şüşəni elə sıxdı ki, əlində sındı və onun parçalarını kürəyə tərəf atdı. Kürə üç dayağı üzərindən əyildi, onun göy mayesi yerə yayıldı və alov şölələndi.

Kənd camaatı səhərə qədər Qocəstə deydən şölələnən alova sevinc və şadlıq tamaşa edirdilər.

***Fars dilindən tərcümə edən:
Əkrəm BAĞIROV***

